

KVALITETSREDOVISNING FÖR FÖRSKOLORNA I ENSKEDE-ÅRSTA-VANTÖR 2008/2009

FÖRUTSÄTTNINGAR

I stadsdelsområdet Enskede-Årsta-vantör bor 86959 invånare (08-12-31). Året innan var invånarantalet 85084 (07-12-31). Stadsdelen växer både på grund av nybyggnation och genom generationsskifte i villaområdena. I dagsläget är 3162 barn inskrivna i någon av stadsdelsområdets 71 förskolor på 204 avdelningar jämfört med 2846 barn på 189 avdelningar år 2008. Barnantalet fortsätter att öka de nästkommande åren beroende på inflyttning i nybyggda områden varför det även fortsättningsvis kommer att finnas behov att öppna 8-12 nya avdelningar per år.

Inom förskoleverksamheten finns en specialavdelning för barn med autism och en för barn med funktionshinder. I övrigt är barn med funktionsnedsättning inkluderade i den ordinarie förskoleverksamheten (ca 25 barn). Verksamheten innefattar också 9 familjedaghem, en allmän förskola och sex öppna förskolor som är träffpunkter och erbjuder verksamhet för hemmavarande barn och föräldrar. I stadsdelsområdet finns förutom de kommunala verksamheterna också 32 enskilt drivna förskolor och ett antal enskilt drivna familjedaghem med sammantaget ca 1500 inskrivna barn.

Förskoleenheterna tillhör avdelningen för förskola och fritid inom stadsdelsförvaltningen med en stab som består av en avdelningschef, en biträdande chef med inriktning fritid, en kvalitetsutvecklare/utredare samt en assistent på halvtid. Stabens uppgift är att ge stöd och service till förskolechefer, fritidschefer, politiker, brukare och allmänhet. Inom avdelningen finns också en konsult- och stödgrupp bestående av handläggare, psykolog, talpedagog, språkpedagog och musikerapeut. På ekonomiavdelningen finns en controller med särskilt ansvar för förskolorna och på personalavdelningen en personalkonsult som stödjer cheferna vid behov.

Stadsdelsområdet är indelat i 14 förskoleenheter: Blåsut, Dalen, Enskede gård, Stureby, Årsta 2, Årsta 3, Östberga, Örby, Högdalen, Rågsved 1, Rågsved 2, Snösätra, Hagsätra 1 och Hagsätra 2. Områdena (enheterna) som vart och ett leds av en förskolechef varierar i storlek. I de större områdena finns också en eller två biträdande förskolechefer. Inom några enheter finns administrativt stöd och på de flesta också pedagogiskt stödjande tjänster. Varje område har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar. Det är delegerat till cheferna att själva ansvara för att identifiera utvecklingsområden, utarbeta strategier och planera kompetensutvecklingen inom respektive enhet varför man tilldelats medel till det i budgetfördelningen. I de fall utbildningsinsatser eller föreläsningar samordnas delar man på kostnaderna. Stadsdelens konsult- och stödgrupp finns också att tillgå för utbildningsinsatser.

För barn i behov av särskilt stöd har förskolecheferna möjlighet att antingen söka en ekonomisk förstärkningsresurs för riktade åtgärder inom enheten (i dagsläget har ca 130 barn förstärkningsresurs) eller insatser av konsult- och stödgruppen.

Varannan vecka samlas förskolecheferna till ett möte med avdelningschefen, kvalitetsutvecklaren, controllern och personalkonsulten, för information och diskussion kring angelägna och aktuella frågor. Där förmedlas också information från andra personer som i sina funktioner är viktiga för verksamheterna. Cheferna deltar även i ledningsforum ca en gång i månaden samt erbjuds adekvata utbildningar för yrkesrollen.

Inom stadsdelsområdet har en förändring skett de senaste åren avseende gruppindelningen av barnen. Förvaltningen strävar efter att hålla sig till riktmärkena för gruppstorlekarna, 14 för barn 1-3 år och 18 för barn 3-5 år, men ofta delar man numera in barnen i andra grupperingar till viss del beroende på det nya intagningsystemet där barnen tas in efter kötid oavsett ålder. Vid avläsningen 091030 såg gruppindelningarna i snitt ut som följer: 69 avdelningar 1-3 år med i snitt 13,03 barn, 33 avdelningar 3-5 år med i snitt 15,12 barn och 100 avdelningar med andra grupperingar 1-5 år, 3-4 år, 3-5 år, 4-5 år och 5 år. Det totala snittet för samtliga grupper är 15,2 barn per grupp

Nedan följer den kartläggning av de flerspråkiga barnen som gjordes inom stadsdelsområde i maj 2009. Med flerspråkiga barn menas här de barn som bor i familjer där man talar ett annat modersmål än svenska i hemmet.

Hagsätra 65 %, Rågsved 86 %, Högdalen- Bandhagen - Örby 40 %
Östberga 69 %, Årsta 21 %, Dalen – Blåsut 39 %, Stureby 17 %, Enskede 12 %

44 % (1388 flerspråkiga barn av 3143 totalt) av barnen i Enskede – Årsta – Vantörs förskolor är flerspråkiga. Barnen talar ett eller flera språk (annat än svenska) aktivt i hemmet. Det finns ca 85 olika språk representerade, varav de största är arabiska (237 barn), spanska (176 barn), kurdiska/sorani (95 barn) tigrinja (74 barn) och engelska (59 barn). Många av språken talas bara av två tre barn. Andelen flerspråkiga pedagoger är 23%.

Inom förskolan finns 589 antal heltidsarbetande anställda för det pedagogiska arbetet med barn. Andelen utbildade förskollärare har ökat något, från i snitt 31 % 2007, 36 % 2008 till 38 % 2009, variationen är dock mycket stor inom stadsdelsområdet. Förskolorna tar årligen emot lärarstudenter (för närvarande är ca 40 studenter) i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) för att det gynnar förskolornas utveckling och också som ett led i arbetet med att rekrytera flera förskollärare.

Stadsdelsnämnden uppfyller barnomsorgsgarantin år 2009.

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE

Förskolorna utformar årligen utifrån stadsdelsnämndens mål och läroplanen konkreta mål och åtaganden för sitt arbete i sina verksamhetsplaner (VP) som i sin tur bryts ner på avdelningarna till konkreta arbetsplaner. I början av året genomfördes dialogmöten mellan chef och medarbetarrepresentanter från förskoleenheterna och förskoleavdelningens stab. Där gavs återkoppling på dokumenten och man diskuterade verksamhetsplanen i förhållande till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen. Förskoleavdelningens stab har också kontinuerligt gjort verksamhetsbesök för att få en tydligare bild av det arbete som pågår på förskolorna och också få möjlighet till kontakt med medarbetarna.

Verksamhetsplanerna har följts upp i samband med tertialrapporterna via ils-webben och en kvalitetsredovisning har skrivits av förskoleenheterna i september. Samtliga har följt stadens skrivanvisningar för kvalitetsredovisningen. Arbetet med att ta fram kvalitetsredovisningen är kopplat till det kvalitetsarbete som bedrivs inom enheterna under hela verksamhetsåret. Kvalitetsarbetet bedöms utifrån enheternas redovisningar, dialogmöten och ledningens besök på enheterna vara noga genomtänkt, väl strukturerat och tydligt organiserat. Medarbetarna är numera väl insatta i stadens system för kvalitetsarbetet och delaktigheten är stor. Det finns många goda exempel på hur medarbetarnas kompetens tas tillvara och hur arbetet bedrivs med hjälp av ledningsgrupp, ansvarspedagoger, kvalitetsgrupp, utvecklingsgrupp, skyddskommitté, nätverk och arbetsgrupper. All personal är delaktiga på avdelningsmöten, arbetsplatsträffar och planeringsdagar. Varje avdelning bidrar med underlag till kvalitetsredovisningen och tar då också tillvara synpunkter från barn och föräldrar.

För att sprida goda idéer mellan enheterna inbjuder avdelningen förskola och fritid till pedagogiskt café en gång i månaden för att där ge pedagogerna inom stadsdelsområdet kontakt med varandra och möjlighet att ta del av varandras arbetssätt, projekt och teman. Förskoleavdelningens stab bestämmer ämnena tillsammans med förskolecheferna och tanken är att goda exempel ska lyftas fram främst av stadsdelens egna pedagoger.

På förskolechefsmöten har det förts en dialog kring VP, tertialrapporter och kvalitetsredovisning. Cheferna har också varit delaktiga och tidigt lämnat synpunkter inför framtagandet av nämndens mål inför 2010.

ÅTGÄRDER FÖR UTVECKLING I FÖREGÅENDE ÅRS KVALITETSREDOVISNING

Kvalitetsarbetet i sig utgör ett fortsatt område att utveckla.

Inom förskoleverksamheten finns ett stort engagemang och en vilja att hela tiden förbättra sig. Samtliga enheter har deltagit och deltar fortfarande, i projektet ”Utbildning i lokalt kvalitetsarbete” där cheferna tycker att de fått bra stöd i utvecklingen av mål- och resultatstyrningen. En viktig lärdom man fått med sig är att i förväg beskriva kriterier/förväntat resultat/målbild för de åtaganden man formulerar i VP. De enheter som gjort det i årets VP hade betydligt lättare att beskriva resultaten i kvalitetsredovisningen.

Pedagogisk dokumentation är ett fortsatt utvecklingsområde för alla förskoleenheter.

Alla enheter har på olika sätt fortsatt att utveckla den pedagogiska dokumentationen och det har blivit allt tydligare att det finns en skillnad på dokumentation i allmänhet och den pedagogiska dokumentation som speglar barnens lärande och utveckling och är ett underlag för utveckling av verksamheten. Tre av årets gemensamma pedagogiska caféer har haft pedagogisk dokumentation som tema.

Barns språkutveckling utgör inom många förskoleenheter ett viktigt utvecklingsområde. Inom de områden där man tidigare genomfört stora fortbildningsinsatser fortsätter det att vara ett område för ständig förbättring.

Implementeringen av stadsdelens gemensamma språkprogram har fortsatt. Som stöd finns utsedda språkrepresentanter på förskolorna som i sin tur ingår i olika språknätverk. Nätverken har varit ledda av stadsdelens språkpedagog eller i vissa fall av egna språkpedagoger från verksamheten. Stadsdelens språkpedagog har också erbjudit kompetensutveckling till personal.

Inflytande och delaktighet för såväl barn som föräldrar beskrivs av många förskoleenheter som ett fortsatt förbättringsområde.

Beskrivs under läroplansmålen ”Barns inflytande” och ”Förskola- hem”.

Flera enheter har anslutit sig till ”Grön flagg” som innebär att de kommer att arbeta mycket med miljöfrågor.

Arbetet med miljöfrågor och ”Grön flagg” har fortsatt och ett informationstillfälle erbjöds intresserade via ”Håll Sverige rent”. För närvarande planeras en stadsövergripande träff för de förskolor som certifierat sig genom ”Grön flagg”.

VERKSAMHETENS MÅL OCH BEDÖMNINGSGRUNDER

Nämnden har fastställt mål för verksamhetsområdet som väl sammanfaller med läroplanens målområden vilket har underlättat arbetet för förskoleenheterna då de skulle fastslå sina åtaganden. I nämndens verksamhetsprogram beskrivs också indikatorer och aktiviteter som enheterna ska förhålla sig till.

I enheternas verksamhetsprogram för 2009 är det fortfarande en del enheter som ger en alltför utförlig beskrivning av arbetssätten. Synpunkter har framförts om att arbetssätten är lättare att ta till sig för en läsare i kvalitetsgarantierna där de oftast är tydligare. I drygt hälften av enheternas VP har enheterna beskrivit kriterier för vad man vill se om målet är uppnått och de har varit tydligare än tidigare då de beskrivit hur uppföljningen ska ske. Tydligheten i VP avspeglar sig i kvalitetsredovisningarna genom att det blivit lättare att beskriva resultaten och analysera dessa.

Samtliga enheter har ett brett underlag för sina bedömningar och uppföljningar. Exempel på underlag för utvärdering av förskolornas arbete är brukarundersökningen, barnens portfolio, barnintervjuer, barnobservationer, föräldraenkäter, utvecklingssamtal, synpunkts- och klagomålshantering, självvärdering, medarbetarenkät, arbetsmiljöenkät samt arbetslagens samlade bedömning och slutsatser.

Avdelningens bedömning av förskoleenheterna utgår från deras tertiärrapporter, kvalitetsredovisningar, medarbetarenkäter, brukarundersökningen, verksamhetsbesök och förvaltningens dialog med enheterna.

Brukarundersökning 2009

Under våren 2009 genomförde förvaltningen en brukarundersökning (totalundersökning) med samma frågor som i brukarundersökningen som genomfördes av USK år 2008 (totalundersökning). Resultatet för brukarundersökningen redovisades på tre nivåer: stadsdelsnivå, enhetsnivå och förskolenivå vilket gjort den till ett bra verktyg såväl för de enskilda förskolorna som för en övergripande bedömning av hela stadsdelsområdet. Svarefrekvensen 2008 var 78 % och 2009 var den 79 %. En webb-baserad enkät genomfördes senare av staden. Svarefrekvensen blev då endast 22 % varför det är förvaltningens brukarundersökning som använts på alla nivåer och som analyserats i samband med kvalitetsredovisningen och inför framtagandet av nästa års verksamhetsprogram.

Det sammantagna resultatet på stadsdelsnivå visar på tendenser som är viktiga att diskutera och resultatet per förskola visar helt naturligt på mycket spridda resultat eftersom området omfattar 71 förskolor. Resultaten per förskola har lagts ut på respektive hemsida och där kommer också kvalitetsredovisningarna att läggas ut i januari 2010.

ÖVERGRIPANDE ARBETSSÄTT/METODER, ANALYS AV RESULTAT SAMT BEDÖMNING AV MÅLUPPFYLLELSE

Normer och värden

- Förskolan ska arbeta med att stärka barns utveckling identitet och självkänsla- arbetet ska bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling.

Arbetsätt/metoder för att nå målen

Personalen arbetar medvetet för att lyfta fram och stärka barnens starka sidor - ”det kompetenta barnet”. Det betonas också att förskolan ska vara en trygg plats för alla barn såväl inomhus som utomhus, en plats där man bemöter varandra på ett respektfullt sätt. De vuxna strävar efter att vara goda förebilder i ord och handling. De uppmuntrar och stödjer varje barns rätt att uttrycka sina åsikter och hjälper barnet i leken att vara solidariska och lyhörda för varandra. Flickor och pojkar ges möjlighet till ökat självförtroende inom områden där de vanligtvis inte deltagit och ges samma uppmärksamhet i verksamheterna. Man vägleder barnen i att hjälpa och trösta varandra och vid behov lösa konflikter. Att man inte accepterar kränkningar, hot eller våld visar man tydligt. På en del förskolor används färdiga material i ”livskunskap”, exempelvis Stegvis, som stöd i arbetet. Några använder sig av RUS- Relationsutvecklingsschema . Likheter, olikheter och den kulturella mångfalden lyfts fram på ett positivt sätt. För de barn som är i behov av särskilt stöd upprättas handlingsplaner i samarbete med föräldrarna. Barn med funktionsnedsättningar är inkluderade i barngrupperna. I samband med ansökan om extra förstärkningstimmar för ett barn skrivs en handlingsplan vilken regelbundet utvärderas och revideras i samråd med föräldrarna. Personalen får vid behov handledning och konsultation av stadsdelens konsult- och stödgrupp. Utifrån likabehandlingsplanerna förs värdegrundsdiskussioner om barnsyn och förhållningssätt.

Resultat

Brukarundersökningen 2009-resultat på stadsdelsnivå

95 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur tryggt deras barn är i förskolan* (2008 var motsvarande siffra 93 %) 3 % varken eller och 1 % vet ej.
94 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *personalens sätt att vara mot barnen* (2008 var motsvarande siffra för 93 %), 3 % varken eller och 2 % vet ej
80 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur personalen uppmärksammar varje enskilt barn* (2008 var motsvarande siffra 75 %), 5 % varken eller och 12 % vet ej.
76 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur barnen är mot varandra* (2008 var motsvarande siffra för 77 %), 8 % varken eller och 13 % vet ej.
65 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur medvetet personalen arbetar med att ge flickor och pojkar lika möjligheter* (2008 var motsvarande siffra för 64 %), 8 % varken eller och 26 % vet ej.

I förskolornas kvalitetsredovisningar beskriver man att de flesta barngrupperna under året blir väl fungerande grupper ur ett socialt perspektiv. Barnen hjälper varandra och visar empati då någon gjort sig illa eller är ledsen. De frågar efter sina kamrater då de är frånvarande. I stor utsträckning klarar de själva av att hantera konflikter som uppstår och de reagerar vid orättvisor. Man ser allt oftare att barnen själva hittat metoder för att göra saker rättvist t.ex. rösta. Pojkar och flickor leker oftare med varandra och vågar kliva över de traditionella könsrollsgränserna vid val av aktiviteter. I grupper där det finns barn med funktionsnedsättning har man sett att de andra barnen snabbt lär sig vad deras kamrat klarar/inte klarar av och de är hjälpsamma. Det är tydligt för barnen att alla inte är lika och man ser att de på ett naturligt sätt accepterar olikheter.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna i hög utsträckning arbetar med läroplansmålen under Normer och värden.

Enheterna säger sig ha bra metoder för att stödja och utveckla barns empatiska och sociala förmågor vilket också framgår av de många goda resultat man beskriver. Det finns stor medvetenhet hos personalen kring vilken betydelse deras förhållningssätt, mot varandra och mot barnen, spelar. Pedagogerna är inte rädda för insyn utan tar hjälp av kolleger och resurspersoner, för att få syn på och reflektera över, det egna förhållningssättet. Självskattning och observationer har också blivit allt vanligare att använda som ett utvärderingsinstrument. Genustänkandet genomsyrar fortfarande förskolornas arbete men fortbildning och diskussioner i ämnet tycks ha avtagit något.

Likabehandlingsplanen är uppdaterad men verkar mest utgöra ett material att utgå ifrån i enheternas värdegrundsdiskussioner. I förskolorna har man nästan aldrig situationer mellan barn och barn eller mellan vuxna och barn som får karaktären av kränkningar. Pedagogerna är bra på att tidigt upptäcka eventuella tendenser och då involvera barnen i lösningar på ett konstruktivt sätt. Hur resurserna bäst ska användas till barn i behov av särskilt stöd är en fråga som fortlöpande måste diskuteras.

I brukarundersökningen kan man utläsa att ganska många föräldrar svarar varken eller/vet ej på några frågor som rör normer och värden. Särskilt framträdande är det i resultatet på frågan om flickors och pojkars lika möjligheter. Troligtvis beror det på att man inte deltar i verksamheten så ofta och att det kan vara svårt att bilda sig en uppfattning om de frågorna utifrån vad barnen visar och berättar. Kanske beror det också på att personalen inte lyft frågorna i samtal och på föräldrträffar.

Utveckling och lärande

Nämndmål

- Barn och ungdomar ska ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur.
- Det pedagogiska arbetet ska vidareutvecklas med fokus på barnens språk- och kommunikationsförmåga.
- Förskolan ska utveckla ett hälsofrämjande arbete med fokus på rörelse och kost.

Arbetsätt/metoder för att nå målen

I projekt och temaarbeten tar man tillvara barnens tankar och idéer på ett sätt som stimulerar dem att gå vidare i sitt lärande. Miljön är utformad för att inspirera till rörelse och skapande aktiviteter såväl inne som ute. Skogsutflykter och friluftaktiviteter förekommer ofta och barnen får en varierad och hälsosam kost. Utifrån barnens tankar och uppslag tar man tillvara det kulturella utbud som Stockholm erbjuder. Det kan vara museibesök, teaterbesök, cirkus etc. Gemensamma föreställningar köps in och samordnas av förvaltningen. Pedagogerna förbereder och efterarbetar besöken tillsammans med barnen, ibland i form av temaarbeten. Man firar fester och traditioner, Miljön utformas så att barnen ges förutsättningar att använda sin fantasi, uttrycka sig och skapa utifrån egna initiativ.

Biblioteken besöks ofta för att barnen ska bli hemmastadda i miljön och få läsupplevelser tillsammans med andra. Förskolorna lånar och köper in böcker på många olika språk som också lånas ut till hemmen. Flera förskolor driver läsprojekt tillsammans med skolelever från åk 4-6 som läser sagor för barnen på sitt modersmål. Utrymme för dialog skapas genom att arbeta med mindre grupperingar av barn inom avdelningarna. Verksamheten planeras för att stödja språkutvecklingen i såväl svenska språket, som i förekommande fall, modersmålet. Stadsdelens gemensamma språkprogram med strategier för det språkutvecklande arbetet är fortfarande under implementering i verksamheterna. Flerspråkiga barns språksituation kartläggs med hjälp av språkdomäner. Föräldrarna uppmuntras att tala sitt modersmål tillsammans med sina barn och får en broschyr med råd kring flerspråkighet som tagits fram av en arbetsgrupp inom förvaltningen. I den mån det är möjligt ges barnen stöd i sitt modersmål av befintlig flerspråkig personal.

Pedagogerna använder sagoberättande, rim och ramsor, bilder, sånger och språkstimulerande lekar för att utveckla samspel och kommunikation. I vardagliga situationer ges barnen möjligheter att upptäcka och reflektera kring matematik/naturvetenskap. Verksamheten dokumenteras ofta med hjälp av bilder för att man ska kunna återspegla och prata kring det som barnen varit med om. Pedagogisk dokumentation av barnets utveckling och lärande dokumenteras på olika sätt genom portfolio, RUS (relationsutvecklingsschema), min pärm etc.

Resultat

Brukarundersökningen 2009-resultat på stadsdelsnivå

94 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *vad barnet får göra i förskolan* (2008 var motsvarande siffra 89 %) 6 % varken eller och 1 % vet ej.

92 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *den stimulans barnet får till att lära och utvecklas* (2008 var motsvarande siffra 86 %) 8 % varken eller och 1 % vet ej.

82 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *det stöd barnet får för att utvecklas språkligt* (2008 var motsvarande siffra 78 %) 6 % varken eller och 9 % vet ej.

Barnens ordförråd och språkliga förmåga har ökat i grupperna, vilket pedagogerna märker genom deras intresse för att prata och berätta, både enskilt och i grupp. De har också utvecklat sitt logiska tänkande vilket visar sig i vardagen där matematiska begrepp och problem används. Vid besök på en del förskolor kan man också se att arbetet med matematik har ökat genom de miljöer man skapat, exempelvis ”mattehörnor”. Modersmålsstöd med befintlig flerspråkig personal har varit mycket uppskattat av föräldrar

I några redovisningar säger man sig ha friskare barn sedan man började arbeta mera medvetet med kost, rörelse och hygien. Barnen förstår kopplingen mat-att orka-att växa..

Förskolorna och förvaltningen har dokumenterat kulturbesöken och i barnens portfolio kan man se att barnen getts rika möjligheter att uttrycka sig med hjälp av många konst- och estetiska uttryckssätt. Ett tydligt resultat är också att barnen leker eller berättar utifrån kulturupplevelser. Det finns ett förändrat förhållningssätt hos pedagogerna till barnens skapande idag. Numera är själva processen det viktigaste och inte det färdiga resultatet.

Barnen är mycket engagerade i och intresserade av sin portfolio/sin pärm. Dokumentationen av barnens utveckling och lärande har betydelse för de pedagogiska diskussionerna i arbetslagen och har bidragit till utveckling.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna i hög utsträckning arbetar i linje med läroplanens målområde ”utveckling och lärande”.

Föräldrarna är i stort sätt nöjda med hur man stimulerar barnens utveckling och lärande men när det gäller språkutvecklingen finns en osäkerhet. Det framkommer att man skulle kunna bli bättre på att synliggöra barnens lärande och bjuda in föräldrarna för att konkretisera hur man arbetar med språkutvecklingen i förskolan. Stor betoning ligger på arbetet med barnens språk och kommunikationsförmåga. Personalen på många av förskolorna har bred kunskap och insikt om språkets betydelse för barns utveckling och enheterna beskriver en hög måluppfyllelse avseende barnens språkutveckling. Det är viktigt att fortsätta kompetens- och utvecklingsarbetet kring ämnet. Särskilt viktigt är det i de områden som inte fått ta del av tidigare riktade satsningar i staden och i de förskolor man har nyanställd personal.

Det har skett en utveckling av hur man tar tillvara personalens språkkunskaper som en integrerad del i den dagliga verksamheten. Flexibiliteten på förskolorna har ökat på ett positivt sätt. Det gäller såväl personalens samarbete mellan avdelningar och inom hela enheter som barngruppernas indelning och den fysiska miljön. Rummen är ofta inte bestämda till att användas för ett visst ändamål utan kan variera utifrån uppkomna behov eller det som händer på avdelningen just nu. Att arbeta med barnen i smågrupper bör utnyttjas ännu mer framöver eftersom det har visat sig ha så stor betydelse för barnens lärande och utveckling. Den pedagogiska dokumentationen är fortfarande ett utvecklingsområde/förbättringsområde inom de flesta förskoleenheterna. I redovisningarna framkommer det att pedagogerna kommit olika långt också inom enheterna.

Barns inflytande

Nämndmål

- Alla barn ska ges möjlighet att delta i planering och utvärdering utifrån sina förutsättningar.

Arbetsätt/metoder för att nå målen

På förskolorna utformar man miljön så att barnen själva kan vara aktiva och göra egna val. I projektarbeten, teman och annan pedagogisk verksamhet tillvaratar man barnens intressen och initiativ. Arbetet organiseras ofta i små grupper där barnen lättare får talutrymme. Man uppmuntrar och stödjer barnen i att uttrycka sin åsikt och tränar dem i att lyssna på varandra. Barnen uppmuntras att lösa problem på sitt eget sätt och göra det i sin egen takt. När man beställer material till avdelningen får barnen ofta vara med. På småbarnsavdelningarna observerar man barnens intressen genom lekobservationer och planerar verksamheten utifrån dem. I samlingar eller andra möten får barnen komma till tals, uttrycka önskemål och diskutera aktiviteter i mer organiserad form. Inför utvecklingssamtal eller vid utvärderingar är det vanligt med barnintervjuer då barnen enskilt får berätta om hur de uppfattar aktiviteter, kamratskap och sitt eget inflytande i förskolan. Genom dokumentation synliggör man och återkopplar till barnen så de förstår att deras åsikter haft betydelse

Resultat

Brukarundersökningen 2009-resultat på stadsdelsnivå

77 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *personalens lyhördhet för barnens önskningar och behov* (2008 var motsvarande siffra 70 %) 5 % varken eller och 17 % vet ej. 63 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *barnens möjligheter att få vara med och påverka* (2008 var motsvarande siffra 53 %) 17 % varken eller och 26 % vet ej.

Pedagogernas medvetenhet har ökat och verksamheterna anpassats ännu mer till barnens intressen, behov och önskemål. Barnens självständighet har blivit större, man ser att de alltmer klarar av att göra egna val och de frågar kamrater om hjälp och ger varandra beröm. Barnen har varit mycket engagerade då man arbetat i teman och projekt där de på ett naturligt sätt blivit involverade i planering och genomförande. I smågrupperna har man sett att barnen haft lättare att uttrycka sina åsikter och få kontakt med barn de annars inte brukat leka med. Pedagogerna anser själva att de har lärt sig att räkna med barnens kompetens och att ta hjälp av barnen i den dagliga verksamheten. De tycker att de är lyhörda och lyssnar mycket på barnen. Den pedagogiska dokumentationen har haft stor betydelse för barnens delaktighet.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna i hög utsträckning arbetar i linje med läroplanens målområde ”barns inflytande” men att man behöver bli bättre på att konkretisera resultaten för barn och föräldrar.

I redovisningarna framkommer det att pedagogerna själva tycker att arbetet blivit roligare och att de känner sig mera bekväma i att våga låta barnen vara med och påverka innehållet i verksamheten. Föräldrarna är dock osäkra på vilket inflytande barnen har. Personalens egen skattning stämmer inte överens med föräldrarnas osäkerhet. Ett förbättringsområde är att tydligare kunna konkretisera barnens inflytande i verksamheten och att också återkoppla till barn och föräldrar och visa på hur barnen faktiskt har påverkat verksamhetens utformning och innehåll.

Det finns ett stort intresse för att utveckla barns inflytande och delaktighet ytterligare. Många enheter är en bra bit på väg och betonar vikten av att alltid utgå från barnens tankar och intressen då man väljer projekt, teman eller forskningsområden. Man strävar efter att med stigande ålder och mognad ge barnen allt större inflytande över såväl innehåll som arbetsformer. Framgångsfaktorer är: en inbjudande miljö där materialet finns tillgängligt, indelning i smågrupper, projektinriktat arbetssätt, samt en genomtänkt pedagogisk dokumentation.

Förskola och hem

Nämndmål

- Barnens utveckling och lärande ska kontinuerligt dokumenteras och kommuniceras med föräldrarna.

Arbetsätt/metoder för att nå målen

Samtliga förskoleenheter beskriver tydligt sina arbetsätt för att samverka och föra dialog med hemmet. När ett nytt barn kommer till förskolan lägger man stor vikt vid att lära känna barnet och familjen. På de flesta förskolorna sker invänjningen av barnet genom "föräldraaktiv inskolning" vilket betyder att föräldern är med i förskolans verksamhet kl.9-15 varje dag i 3-5 dagar. Man strävar efter att grundlägga ett gott förtroende och känsla av delaktighet för både barnet och familjen. Pedagogerna tar hjälp av bildokumentation för att ge föräldrar inblickar i vardagen. Information ges på anslagstavlor, i informationsblad och på webbplatsen. Portfolion eller liknande används för att synliggöra barnens utveckling och lärande.

Föräldrarna erbjuds att delta i introduktionssamtal, föräldramöten, föräldraråd, utvecklingssamtal, informationsmöten och trivselaktiviteter. Vid föräldrasamtal av olika slag använder man sig vid behov av tolk. Man strävar efter att föräldraträffar skall upplevas som meningsfulla och angelägna genom att ha en tydlig agenda och vara väl förberedda. Vid den dagliga hämtningen och lämningen försöker man avsätta tid för att prata med föräldrarna. Årliga enkätundersökningar genomförs för att ta reda på föräldrarnas åsikter.

Resultat

Brukarundersökningen 2009-resultat på stadsdelsnivå

95 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur kontakten mellan dem och personalen fungerar* (2008 var motsvarande siffra 91 %) 5 % varken eller.

74 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *möjligheten till inflytande och påverkan som förälder* (2008 var motsv. siffra 68 %) 18 % varken eller och 5 % vet ej.

87 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *information om vad som ska hända på förskolan* (2008 var motsvarande siffra 80 %) 6 % varken eller och 1 % vet ej.

85 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *information om hur barnet haft det under dagen* (2008 var motsvarande siffra 78 %) 11 % varken eller.

79 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur personalen informerar om mål och arbetsätt* (2008 var motsvarande siffra 71 %) 4 % varken eller och 3 % vet ej.

83 % av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med *hur utvecklingssamtalen fungerar* (2008 var motsvarande siffra 83 %) 6 % varken eller och 9 % vet ej.

Föräldrarna är nöjda med kontakterna med personalen men osäkra på sin möjlighet till inflytande. Föräldraaktiv inskolning upplevs av såväl föräldrar som personal som mycket positiv. Den har skapat ett större samförstånd mellan föräldrar och pedagoger och också givit föräldrarna bättre kunskap om verksamhetens alla delar. Föräldrarna är också positiva till utvecklingssamtalen men ganska många har svarat vet ej. De har visat stort intresse för den pedagogiska dokumentationen och de har uppskattat den dokumentation som visar vad barnen gjort under dagen. Föräldraråd med föräldrarepresentanter från varje avdelning har fungerat bra på en del av förskolorna medan man på andra inte lyckats få till stånd ett föräldraråd. Synpunkter och önskemål har framkommit i ökad grad. En del föräldrar har deltagit i projekt och i utflykter. Många föräldrar har varit med i firandet av traditioner och i gemensamma aktiviteter. En del föräldrar har varit med sina barn i verksamheten under en hel dag.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna arbetar väl i linje med läroplanens målområde ”förskola och hem”.

På förskolorna är man relativt nöjda med kontakten man har med föräldrarna och tycker att de ges inflytande och delaktighet. Det finns dock en medvetenhet om att föräldrarnas delaktighet kan förbättras ytterligare särskilt då det gäller hur man kommunicerar kring verksamheten. I den gemensamma redovisningen av brukarundersökningen kan man också utläsa att man behöver förbättra informationen om mål och arbetssätt. Pedagogerna behöver även utveckla sitt sätt att tala om och beskriva den pedagogiska verksamhet som bedrivs inom förskolan, den verksamhet och de aktiviteter som föräldrar inte alltid ser och är medvetna om.

Medvetenheten kring vikten av föräldrarnas delaktighet och inflytande måste ständigt hållas vid liv. Det tillkommer ju också hela tiden nya föräldrar som ska involveras i förskolans verksamhet. För att bibehålla en hög kvalitet i föräldrasamarbetet är det nödvändigt att ständigt reflektera över förhållningssätt och lyssna in föräldrarnas åsikter. Den föräldraaktiva inskolningen används numera som en framgångsrik metod inom de flesta förskoleenheterna och bedöms vara en bidragande faktor till att föräldrarnas och barnens känsla av trygghet har ökat.

Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Nämndmål

- Förskolan ska i samarbete med föräldrarna och närliggande skolor vidareutveckla formerna för en smidig övergång till skolan.

Arbetssätt/metoder för att nå målen

Samverkan sker främst med alla kommunala skolor i stadsdelsområdet. Lokala nätverk förskola/skola finns uppbyggda kring skolorna. En gemensam handlingsplan för övergången förskola/skola som har tagits fram inom stadsdelsområdet ska vara till stöd och ligga till grund för samarbetet.

Utifrån den bestämmer man lokalt vad som passar i det egna närområdet. Gemensamt är att man bestämt vilken information som ska ges till föräldrarna, i vilken form det ska ske, när och var, samt vem som ska ansvara. Man har också beslutat om besök i varandras verksamheter, överlämnandesamtal och hur inskolningen ska ske.

En särskild överlämnandeplan finns för barn som kommer att behöva särskilt stöd i skolan. Ett större nätverk med pedagoger från förskola, förskoleklass och skolbarnsomsorgen lever vidare i södra delen av stadsdelsområdet sedan den tid då Vantör utgjorde en egen stadsdel.

Resultat

Samarbetet förskola - skola varierar mycket mellan de olika skolområdena från mycket gott till ganska bra. Från flera enheter beskriver man att kontakten tyvärr minskat sedan huvudansvaret för skolorna flyttades från stadsdelsförvaltningarna. Man anser ändå att övergången fungerat bra detta år för barnen. En negativ faktor var dock att många skolor också detta år inte var positiva till att ta emot förskoleklassbarnen det beslutade datumet med anledning av inplanerade planeringsdagar för personalen. Det gjorde att föräldrar och barn kom i kläm eftersom de inte hade sina förskoleplatser kvar.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna arbetar väl i linje med läroplanens målområde ” Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet”.

Det finns en medvetenhet om att samarbetet förskola/skola måste fungera bra. Den gemensamma handlingsplanen ska utgöra en stödjande grund men det är viktigt att de små lokala nätverken lever vidare eftersom mycket är beroende på smidiga och positiva personliga kontakter. En svårighet är att man inte alltid vet vilka skolor barnens föräldrar kommer att välja för sina barn. Vissa år väljer föräldrarna många olika skolor som drivs både i kommunal och privat regi. En del av skolorna ligger också långt ifrån förskolan. Det blir då oftast föräldrarna som blir den sammanhållande länken vid övergången även om förskolepersonalen och handläggaren i resursteamet alltid gör sitt bästa för att underlätta och hjälpa till.

Kontakten förskola/skola sägs ha minskat något sedan ansvaret för skolorna gick över till Utbildningsförvaltningen vilket man tror kan bero på att cheferna nu inte har några naturliga träffpunkter. Kontakterna kommer förhoppningsvis att förbättras eftersom stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen nyligen beslutat om ett samverkansavtal där ett gemensamt chefsforum förskola, skola, fritid och Individ och familj ingår som en del.

SAMLAD ANALYS AV KVALITETSREDOVISNINGEN

Enskede-Årsta-Vantörs förskolor håller en hög kvalitet och uppfyller i hög grad målen i läroplanen och de kommunala styrdokumenterna.

Detta bekräftas i årets brukarundersökning som visar på mycket goda resultat och genomgående förbättrade resultat jämfört med föregående år. Svaren på de sammanfattande frågorna beskrivs nedan på stadsdelsnivå:

Hur nöjd är du på det hela taget med ditt barns förskola? 95 % mycket nöjd/nöjd

Hur trivs ditt barn i förskolan? 98 % mycket nöjd/nöjd

Skulle du rekommendera en ditt barns förskola? 95 % ja, absolut/ja, kanske.

Nämndens bedömning är att enheternas systematiska kvalitetsarbete utvecklats och fortsätter att utvecklas. I en del av enheternas verksamhetsprogram har man inför 2009 skrivit in förväntat resultat av de arbetssätt man tänkt använda (kriterier). För dessa enheter har det blivit lättare att tydligt beskriva måluppfyllelse och konkreta resultat i kvalitetsredovisningarna.

Dialogerna som förskoleavdelningens stab haft med förskoleledning och medarbetare samt de verksamhetsbesök som genomförts har förtydligat verksamheternas utveckling och utgjort en bra komplettering till de skriftliga dokumenten.

ÅTGÄRDER FÖR UTVECKLING

Det är som tidigare beskrivits delegerat till förskoleenheterna att själva ansvara för att identifiera utvecklingsområden, utarbeta strategier och planera kompetensutvecklingen. Utifrån kvalitetsredovisningarna kan man utläsa att de vanligaste utvecklingsområdena är de som beskrivs nedan.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Enhetscheferna kommer tillsammans med sina ledningsgrupper att delta i projektet "Lokalt kvalitetsarbete" också under vårterminen 2010. Parallellt med detta kommer man inom enheterna att fortsätta utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete nu med betoning på målformuleringar och uppföljning.

Pedagogiska miljöer

Det har redan skett stora förändringar i avdelningarnas pedagogiska miljöer och många enheter beskriver att de ska fortsätta arbetet med att göra miljön lättillgänglig och inspirerande för barnen så att också möjligheten till att göra egna val ökar. Flera enheter har även påbörjat ett arbete med att skapa mer utmanande och roligare förskolegårdar. I utvecklingen av de pedagogiska miljöerna ingår också genustänkandet.

Dokumentation

Inom samtliga enheter dokumenterar man barnens utveckling och lärande i någon form. Förskolorna har kommit olika långt i det arbetet men i stort sätt alla förskoleenheter betraktar fortfarande detta som ett utvecklingsområde.

Kommunikation med föräldrarna kring verksamhetens mål och innehåll samt barnens inflytande i verksamheten.

Utifrån föräldrarnas enkätsvar i brukarundersökningen behöver förskoleenheterna hitta bättre metoder för att få föräldrarna insatta i verksamhetens mål och innehåll. Tid kommer att avsättas för att förskolecheferna ska kunna diskutera detta samt delge varandra erfarenheter och goda exempel.

Projektinriktat arbetssätt

Att arbeta med teman eller projekt har visat sig medföra större måluppfyllelse avseende barnens utveckling och lärande och också haft stor betydelse för deras delaktighet. Det projektinriktade arbetssättet beskrivs av ett flertal enheter som viktigt att utveckla vidare.

Kultur i ögonhöjd

Den strategiska planen för barn och ungdomar i Stockholm omnämns inte som ett utvecklingsområde i kvalitetsredovisningarna eftersom den introducerats under hösten 2009. Samtliga enheter ska dock implementera planen under de kommande tre åren.

Kvalitetsredovisningen är upprättad av

Leif Fransson
Avdelningschef förskola och fritid

Inger Lempke
Kvalitetsutvecklare/utredare
Avdelningen förskola och fritid